

Græn jólagjafahugmynd!

Gefðu heimatilbúna gjöf! Hvar liggja hæfileikarnir? Í þrjónskap, sultugerð eða listum?

Hvaða jólatré er „grænast“?

EKTA TRÉ?

Þegar skoðuð er efnanotkun við ræktun jólatrjáa og orku- og auðlindanotkun við flutning þeirra þá kemur í ljós mikill munur á íslenskum og innfluttum trjám. Við ræktun íslenskra jólatrjáa er notað lítið sem ekkert af varnarefnum, en víða erlendis eru bæði notuð illgresis- og skordýraeitur. Einnig ber að nefna þá hættu sem stafar af sjúkdómum sem geta borist með trjám þegar þau eru flutt hingað til lands. Þegar orkunotkun vegna flutninga er skoðuð þá hefur íslenska tréð augljóslega forskot; því styttri flutningsleið – því minni eldsneytisnotkun og útblástur. Íslensk jólatré hafa því yfirburði fram yfir innflutt tré þegar horft er á efna- og orkunotkun. Nú gefst fjölskyldum kostur á að fara út í skóg og höggva sér jólatré sem er bæði góð og skemmtileg samvera.

PLASTTRÉ?

Við framleiðslu á plastjólratrjám er notað mun meira af orku og auðlindum en við ræktun ekta trjáa. Plastið er upphaflega framleitt úr olíu og auk þess er framleiðslan orkufrek og vegalengdin löng frá framleiðslu til markaðar, þar sem langflestar plastjólratré eru framleidd í Asíu. Mikil af úrgangi myndast síðan þegar þessum trjám er hent, ef þau eru ekki flokkuð og endurunnin. Ef plasttré er notað í mörg ár má segja að neikvæðu umhverfisáhrifin þynnist út. Hins vegar þarf að nota plastjólratré í 20 ár svo það verði að betri kosti en ekta tré.

● ÞÚ ÁTT RÉTT Á AÐ FÁ UPPLÝSINGAR UM HÆTTULEG INNHALDSEFNI

Samkvæmt nýjum evrópskum reglum varðandi efni sem kallast REACH þá hefur neytandinn rétt á að fá upplýsingar um hvort viðkomandi vara innihaldi varasöm efni sem eru á svokölluðum kandidáttalista Efnastofnunar Evrópu. Varan getur verið alls kyns, t.d. íþróttaskór, húsgögn eða leikföng. Hægt er að spyrja í búðum og hjá framleiðanda og skal svarið afhent án endurgjalds innan 45 daga. Þetta á að gefa neytandanum betra tækifæri til að taka upplýsta ákvörðun um sín innkaup og setur aukna ábyrgð á seljandann að vita hvað hann er með í höndunum. Á kandidáttolistanum eru nú 53 efni sem geta verið krabbameinsvaldandi, valdið stökkbreytingum, raskað frjósemi auk þess að brotna ekki niður í náttúrunni en safnast í staðinn fyrir og valda þannig skaða.

Grænt og vænt – kíktu á www.graenn.is

www.graenn.is er ný fræðslusíða Umhverfisstofnunar um grænan lífsstíl. Þar má meðal annars finna upplýsingar um varasöm efni í neytendavörum og hvernig hægt er að sniðganga þau, ásamt umfjöllun um öryggismál, samgöngur, garðinn o.fl. Einnig er lögð áhersla á endurvinnslu en með því að flokka sorpið á réttan hátt leggur þú þitt af mörkum til að koma í veg fyrir að hættuleg efni endi í umhverfinu og hafi þannig áhrif á þig síðar. Bergþóra Hlíðkvist Skúladóttir er ritstjóri www.graenn.is.

Hvert er markmiðið með nýju síðunni?

Fyrst og fremst að bjóða almenningi upp á að fræðast um hvað hægt er að gera, skref fyrir skref til að tileinka sér umhverfisvænni lífsstíl. Við leggjum áherslu á að gefa góð ráð sem auðvelt er að fara eftir í amstri nútímans. Við vonum að fólk taki vel í þessi ráð og að samfélagið þokist í rétta átt, t.d. með aukinni eftirspurn með umhverfsvottuðum vörum og þjónustu en slíkt hefði í för með sér minni mengun og þar með betri lífsgæði fyrir okkur öll. Við viljum jú öll búa í heilsusamlegu umhverfi.

Er þörf fyrir svona vef?

Já, það finnst okkur alveg tvímælaust. Til dæmis hefur umræða um efni í neytendavörum aukist gríðarlega

Bergþóra Hlíðkvist Skúladóttir er ritstjóri www.graenn.is sem er ný fræðslusíða Umhverfisstofnunar.

FRETTABLAÐIÐ/ANTON

í nágrennalöndum okkar og fylgjum við í fótspor þeirra með www.graenn.is. Fylgifiskur þess nægtsamfélags sem við búum í er að í kringum okkur er allt fullt af vafasömum efnum eins og til dæmis í snyrtivörum, raftækjum, málningu, húsgögnum og fötum. Reglulega berast síðan fréttir af skaðlegum áhrifum þessara efna eins og að geta valdið krabbameini eða raskað hormónajafnvægi líkamans. Málið er flókið því að þó svo eitt varasamt efni hafi lítil áhrif á heilsu og umhverfi þá er lítið vitað um samanlögð áhrif efna í kringum okkur, svokölluð kokteíláhrif. Ef ekki er hugað að flokkun og endurvinnslu þá enda þessi skaðlegu efni úti í náttúrunni þegar við hættum að nota vöruna og geta þannig haft áhrif á okkur síðar.

Þetta hljómar ekki vel. Á maður þá að sleppa jólagjöfunum í ár fyrst allt er svona hættulegt?

Nei, það er nú ekki boðskapur

síðunnar. Hins vegar vonum við að www.graenn.is auðveldi almenningi að velja það sem er betra fyrir heilsuna og umhverfið. Við getum tekið sem dæmi leikföng, sem því miður geta innihaldið skaðleg efni. Þar er hægt að hafa sem viðmið að kaupa ekki leikföng með sterka lykt því ilmefnin geta valdið ofnæmi, velja eingöngu CE-merkt sem þýðir að framleiðandinn uppfyllir grunnkröfur Evrópu og að sniðganga óvönduð leikföng eða eftirlíkingar sem oftast eru framleidd í risaverksmiðjum í Asíu undir litlu eftirliti. En það má líka benda á að hægt er að gleðja ástvini með ýmsu öðru en hlutum sem oftast enda í ruslinu og valda mengun. Hægt er að gefa einhverja upplifun eins og t.d. leikhúsmiða eða nudd eða jafnvel eitthvað sem gefandinn skipuleggur sjálfur. Í hraða nútímans er oft mesta gleðin fólgin í því að gera eitthvað skemmtilegt saman.

UMHVERFISSTOFNUN

Einstaklingar Atvinnulíf Umhverfisstofnun

Einstaklingar » Grænn lífsstíl

Veidi
Loftslagsbreytingar
Náttúra
Grænn lífsstíl
Meðganga og börn
Garðurinn
Hávaði
Heimilið
Lærðu að þekkja merkin!
Snyrtivörur
Varasöm efni
Mengandi starfsemi
Hnatræn mengun
Loftgæði
Umhverfismerki
Líffræðileg fjölbreytni
Úrgangur
Vatnsgæði

GRÆNN LÍFSSTÍLL

MEÐGANGA OG BÖRN
Börn eru smáaxin og mun næmari fyrir efnun í umhverfinu en fullorðnir.
» NÁIAR

HÁVAÐI
Hávaði er talinn eitt af stærstu heilbrigðisvandamálum nútímans.
» NÁIAR

LÆRDU AÐ ÞEKKJA MERKINI!
Hættumerkin á efnavörum, þríhyrningarnir á plastumbúðum, leiðarvísir um umhverfismerkjafrumskógin og ný sundlaugamerki
» NÁIAR

VARASÖM EFN
Hér er að finna fróðleik um 13 hættulegustu efni í neytendavörum sem geta skaðað heilsu þína og umhverfi.
» NÁIAR

GARÐURINN
Mikilvægt er að átta sig á því, að þegar úðað er með skordýraeitri, þá drepast öll skordýr sem eltrið lendir á, hvort sem þau eru skaðleg eða gagnleg.
» NÁIAR

HEIMILIÐ
Hver eru heilsu- og umhverfisáhrif húsgagna, hreinsivöru og rafmagnstækja?
» NÁIAR

SNYRTIVÖRUR
Snyrtivörur eru ómissandi hluti af daglegu lífi okkar og flest okkar notum margar og mismunandi tegundir á dag.
» NÁIAR